

Η ΕΙΔΗΣΗ

I. Η ΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΙΟ

1. Το γεγονός και το σχόλιο στην είδηση

Στη δημοσιογραφία μπορούμε να πούμε ότι διακρίνουμε δύο βασικούς τομείς: **την ειδησεογραφία** που ασχολείται ειδικά με την αναγραφή ειδήσεων, δηλαδή ανακοινώνει τα γεγονότα που ενδιαφέρουν τον άνθρωπο και επηρεάζουν τη ζωή του, και την **ερμηνευτική δημοσιογραφία** (άρθρο, σχόλιο, χρονογράφημα, γελοιογραφία), που ερμηνεύει και σχολιάζει τα γεγονότα, τις ειδήσεις. Ωστόσο παρόλο που ο βασικός σκοπός της ειδησεογραφίας είναι η έκθεση των γεγονότων, συχνά συναντούμε σε μια είδηση και το σχόλιο του δημοσιογράφου που εκφράζει τη γνώμη ή τα συναισθήματά του: κρίνει, ερμηνεύει, επιδοκιμάζει ή αποδοκιμάζει το γεγονός. Για παράδειγμα, διαβάστε τα παρακάτω αποσπάσματα από ειδήσεις που δημοσιεύθηκαν στον ημερήσιο τύπο.

- (1) *Με τη συμμετοχή χιλίων αντιπροσώπων από εκατόν πενήντα πέντε χώρες άρχισε χτες στο Ναϊρόμπι της Κένυας η διάσκεψη του ΟΗΕ, που θα κάνει τον απολογισμό της δεκαετίας για τις γυναίκες (1975-1985) και θα χαράξει τις βασικές κατευθύνσεις της δράσης του διεθνούς οργανισμού στον τομέα αυτό για τα χρόνια έως το 2000 μ.Χ.*
- (2) *Θαυμάσια τα νέα για την υπόθεση της ισότητας: πέρασαν με επιτυχία τις κρίσεις και μονιμοποιήθηκαν οι πρώτες γυναίκες οδηγοί λεωφορείων.*

Κυρ

Παρατηρούμε ότι και οι δύο ειδήσεις (1) και (2) ανακοινώνουν ένα γεγονός που αφορά το γυναικείο ζήτημα. Στην πρώτη (1) περίπτωση ο δημοσιογράφος εκθέτει απλώς το γεγονός, λέει δηλαδή ότι άρχισε η διάσκεψη του ΟΗΕ σχετικά με τη δεκαετία για τις γυναίκες. Αντίθετα στη δεύτερη (2) περίπτωση δεν περιορίζεται στην έκθεση του γεγονότος, δηλαδή ότι κρίθηκαν άξιες και μονιμοποιήθηκαν οι πρώτες γυναίκες οδηγοί λεωφορείων, αλλά προσθέτει και το σχόλιό του: «*Θαυμάσια τα νέα για την υπόθεση της ισότητας*». Πρόκειται για ένα σχόλιο με το οποίο ο δημοσιογράφος εκφράζει την έντονη επιδοκιμασία του για το γεγονός και δηλώνει συγχρόνως τη στάση του υπέρ της ισότητας των δύο φύλων.

Αυτό που έχει πάντως σημασία για τον αναγνώστη είναι να μπορεί να διακρίνει το σχόλιο, δηλαδή το καθαρά υποκειμενικό στοιχείο, από το γεγονός που αποτελεί το αντικειμενικό περιεχόμενο της είδησης. Μια πληροφορία που παρουσιάζεται ως γεγονός σημαίνει ότι έχει εξακριβωθεί, ότι υπάρχουν αδιάσειστα στοιχεία που την αποδεικνύουν, και επομένως τη δεχόμαστε ανεπιφύλαχτα. Αντίθετα, μια πληροφορία που αποτελεί το σχόλιο, την ερμηνεία του δημοσιογράφου για το γεγονός, τη δεχόμαστε με κάποια επιφύλαξη, γιατί μετά από έλεγχο μπορεί να αποδειχτεί σωστή ή λανθασμένη. Εξάλλου ανάλογα με την ιδεολογία μας μπορεί να συμφωνούμε ή να διαφωνούμε με τη γνώμη του δημοσιογράφου, οπότε τη δεχόμαστε ή την απορρίπτουμε. Για να ξαναγυρίσουμε στο προηγούμενο παράδειγμα (2), όλοι θα δεχτούμε ανεπιφύλαχτα την πληροφορία ότι μονιμοποιήθηκαν οι πρώτες γυναίκες οδηγοί λεωφορείων, ενώ δε θα συμφωνήσουμε όλοι με το επιδοκιμαστικό σχόλιο του δημοσιογράφου ούτε θα συμφωνήσουμε με τη θέση που παίρνει στο ζήτημα της ισότητας των δύο φύλων.

Να παρατηρήσετε τα παρακάτω αποσπάσματα ειδήσεων και να τα κατατάξετε σε δύο κατηγορίες: α) σ' αυτά που απλώς ανακοινώνουν ένα γεγονός, β) σ' αυτά που συνδυάζουν την ανακοίνωση του γεγονότος με το σχόλιο.

Να επιλέξετε δύο αποσπάσματα της πρώτης (α) κατηγορίας και να τα σχολιάσετε. Μπορείτε, αν θέλετε, να τροποποιήσετε τη διατύπωση του αποσπάσματος:

1. *Ένας τυφλός είναι από χτες μέλος της κυβέρνησης του Όλαφ Πάλμε στη Σουηδία. Πρόκειται για τον πενήνταχρονο Μπογκτ Λίντοβιστ, ο οποίος ανέλαβε καθήκοντα αναπληρωτή υπουργού Κοινωνικών Υποθέσεων, με ιδιαίτερο αντικείμενο την οικογενειακή πολιτική και τα προβλήματα των αναπήρων.*
2. *Η Ν. Αφρική απαγόρευσε χτες στα συνεργεία της τηλεόρασης και στους φωτογράφους να καλύψουν τις ταραχές που σημειώνονται εδώ και είκοσι μήνες σ' ολόκληρη τη χώρα και απασχολούν τις πρώτες σελίδες του διεθνούς Τύπου.*
3. *Τέσσερις μαύροι διαδηλωτές δολοφονήθηκαν από την αστυνομία των ρατσιστών στα νέα βίαια επεισόδια που σημειώθηκαν το περασμένο εικοσιτετράωρο σε διάφορες περιοχές της Νότιας Αφρικής.*
4. *Νύχτα αγωνίας, που με την πάροδο της ώρας έπαιρνε διαστάσεις πανικού, πέρασε η Θεσσαλονίκη από οργανωμένο όργιο φημολογίας για επικείμενο μεγάλο σεισμό. Οι φήμες άρχισαν να διαδίδονται από τις πρώτες απογευματινές ώρες και επιτάθηκαν το βράδυ, για να φτάσουν στην πιο μεγάλη τους ένταση τις πρώτες μεταμεσονύκτιες ώρες, κατά τις οποίες και αναμενόταν η φημολογούμενη δόνηση.*
5. *Σαράντα χιλιάδες βρέφη και νήπια πεθαίνουν κάθε μέρα στον κόσμο, επειδή δεν έχουν τα βασικά είδη διατροφής (γάλα, ψωμί κτλ.).*

6. Σ' ένα χωρίς προηγούμενο ξέσπασμα ανθρώπινης συμπαράστασης και καλοσύνης καλλιτέχνες και από τις δύο πλευρές του Ατλαντικού, αστέρια του ροκ-εντ-ρολ γνωστά σε αμέτρητα εκατομμύρια νέους σ' ολόκληρο τον κόσμο, πήραν μέρος σε δύο παράλληλα κοντσέρτα, στο Λονδίνο και στη Φιλαδέλφεια, και συγκέντρωσαν εκατομμύρια δολάρια για λογαριασμό όσων λιμοκτονούν στην Αφρική.

Na παρουσιάσετε σε πέντε περίπου στίχους ένα αξιοσημείωτο γεγονός που αφορά το σχολείο σας, π.χ. κάποια δραστηριότητα των μαθητικών κοινοτήτων, και ένα άλλο που αφορά την περιοχή σας, π.χ. την ίδρυση μιας βιβλιοθήκης· να ξαναγράψετε ύστερα την είδηση προσθέτοντας και το σχόλιο.

Και η στίξη είναι σχόλιο

Na παρατηρήσετε τα παρακάτω παραδείγματα και να προσδιορίσετε το είδος του σχολίου (θαυμασμό, ενθάρρυνση, ευχαρίστηση, εκπληξη, συμφωνία, αποδοκιμασία, αποστροφή, αγανάκτηση, κατάπληξη, αποθάρρυνση, δισταγμός, απορία, αμφισβήτηση, ειρωνεία, έμφαση) που εκφράζουν τα σημεία στίξης στην κάθε περίπτωση.

- Με ένα χέρι ο ποδοσφαιριστής Σερέπας διαπρέπει στα γήπεδα!
- Στη φυλακή από δική του επιμονή...
- Σκοτώνουν τις φώκιες... πριν γεράσουν.
«SOS» εκπέμπει το Συμβούλιο της Ευρώπης για τη διάσωση του σπάνιου θηλαστικού.
- Αναγνώριση του ψευδοκράτους αξιώνει... ως όρο η Άγκυρα.
- Συντήρηση τροφίμων με... ακτινοβολία.
- Αλήθεια, για ποια δάση μιλάμε;
- Ανατρέπονται όλες οι αρχές της διαιτολογίας.
Na τρώει κανείς ή να μην τρώει;
- Λέει πως ανέβηκε σε μια ώρα στην Πάρνηθα (!)
- Καμάρωνε πως ήταν ο καλύτερος (;) ποδοσφαιριστής.

Na αποδοθεί λεκτικά το σχόλιο που εκφράζουν τα σημεία στίξης στις παραπάνω φράσεις.

Na γράψετε πέντε σύντομες ειδήσεις παρουσιάζοντας το σχολίο σας με τα κατάλληλα σημεία στίξης.

2. Προβολή και διαφοροποίηση της είδησης

Είδαμε ότι το σχόλιο είναι καθαρά υποκειμενικό στοιχείο σε μια είδηση. Μήπως αυτό σημαίνει ότι οι ειδήσεις που απλώς καταγράφουν ένα γεγονός, χωρίς να το σχολιάζουν, είναι εντελώς απαλλαγμένες από το υποκειμενικό στοιχείο; Φαίνεται πως αυτό δε συμβαίνει. Για παράδειγμα, η είδηση για τις απαγορεύσεις που επέβαλε η Ν. Αφρική στα μέσα ενημέρωσης μπορεί να προβληθεί περισσότερο ή λιγότερο στις διάφορες εφημερίδες με τον τίτλο, την έκτασή της, την τοποθέτησή της στη σελιδοποίηση του εντύπου, ενώ μπορεί να μην παρουσιαστεί καθόλου σε κάποια εφημερίδα. Οι επιλογές αυτές, που είναι βέβαια μια υποκειμενική επέμβαση, εξαρτώνται από τη θέση του δημοσιογράφου ή της εφημερίδας στο νοτιοαφρικανικό ζήτημα και από την ιεράρχηση που θα γίνει στις ειδήσεις της ημέρας.

Ομαδική εργασία

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω να εργαστείτε σε ομάδες των έξι ατόμων. Κάθε ομάδα να συγκεντρώσει αποκόμματα από έξι διαφορετικές εφημερίδες που αφορούν την ίδια είδηση, να τα συγκρίνει και να γράψει τα συμπεράσματά της, για να τα παρουσιάσει στην τάξη.

Η δημοσιογραφική είδηση είναι ένα είδος επικοινωνίας με μέσο το γραπτό λόγο, και επομένως ισχύουν όσα είπαμε προηγουμένως για τη διαφοροποίηση ανάμεσα στο μήνυμα που εκπέμπεται και σ' αυτό που προσλαμβάνεται. Ο πομπός (δημοσιογράφος) εκπέμπει ένα μήνυμα (είδηση), αλλά αυτό δε γίνεται απόλυτα και κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο αντιληπτό από όλους τους δέκτες (αναγνώστες), αφού είναι φυσικό όλοι οι δέκτες να μην έχουν τις ίδιες γνώσεις και τα ίδια βιώματα γύρω από το θέμα. Για παράδειγμα παίρνουμε τον παρακάτω τίτλο:

«Βέροια» ξανάγινε «βασιλίσα» μετά από δέκα χρόνια!

Ένας αναγνώστης αδαής περί τα αθλητικά θα μπορούσε να φανταστεί ότι η είδηση αφορά την πόλη Βέροια, ίσως μάλιστα να υπέθετε ότι πρόκειται για μια αναβίωση των Ανθεστηριών, της γιορτής των λουλουδιών που γινόταν παλαιότερα εκεί. Αντίθετα, ένας ποδοσφαιρόφιλος καταλαβαίνει ότι η είδηση αφορά την επιτυχία της ποδοσφαιρικής ομάδας «Βέροια», που στους αθλητικούς κύκλους έχει τον τίτλο «*Βασίλισσα*», και οι αντιδράσεις του είναι ανάλογες με τη συμπάθεια ή την αντιπάθειά του προς την ομάδα. Φυσικά ακόμη και ο πρώτος αναγνώστης, που δε γνωρίζει το εξωγλωσσικό πλαίσιο¹, μπορεί να κατανοήσει το μήνυμα, αν γνωρίζει τους κανόνες της στίξης και αν προσέξει ότι η λέξη «Βέροια» είναι μέσα σε εισαγωγικά, ή αν παρατηρήσει ότι η είδηση περιέχεται στην αθλητική σελίδα. Εξάλλου το νόημα του τίτλου γίνεται φανερό, όταν ο αναγνώστης διαβάσει ολόκληρη την είδηση που αποτελεί το γλωσσικό πλαίσιο² του τίτλου. (Βλ. και ενότητα **Ο λόγος**, κυρίως «**Η πολυσημία στον προφορικό και στο γραπτό λόγο**»).

Να επιλέξετε μια συγκλονιστική είδηση και να τη διηγηθείτε σε διάφορα άτομα από το σχολικό ή από το οικογενειακό σας περιβάλλον. Να παρατηρήσετε και να καταγράψετε τις αντιδράσεις αυτών των ατόμων έχοντας υπόψη τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους σχετικά με το θέμα.

3. Παρεμβολή ξένου σχολίου στην είδηση

Πολλές φορές ο δημοσιογράφος, ενώ δεν εκφράζει την άποψή του για το γεγονός, περιλαμβάνει στην είδησή του το σχόλιο που έκανε για το γεγονός κάποιο άλλο πρόσωπο.

Να διαβάσετε τα παρακάτω αποσπάσματα από ειδήσεις και να απαντήσετε στις ερωτήσεις: Ποιες λέξεις ή φράσεις αποτελούν το σχόλιο που μεταφέρει ο δημοσιογράφος; Με ποιους τρόπους δείχνει ότι πρόκειται για τη γνώμη κάποιου άλλου; Σε τι αποβλέπει αυτή η τακτική του;

Όπως ανακοίνωσε χθες το μεσημέρι στο Όσλο ο γραμματέας της νορβηγικής επιτροπής βραβείων Νόμπελ, το φετινό βραβείο απονέμεται στην πολιτικά ανεξάρτητη οργάνωση εκατόν πενήντα χιλιάδων γιατρών και άλλων εμπιστημόνων από πενήντα και πλέον χώρες για «τις σημαντικές υπηρεσίες της προς την ανθρωπότητα, για τη συμβολή της στην έγκυρη πληροφόρηση και για την προσπάθειά της να βοηθήσει τους λαούς να κατανοήσουν πόσο καταστροφικές θα είναι οι επιπτώσεις ενός πυρηνικού πολέμου...»

Χιτώνας, που ανακαλύφτηκε πριν από δύο χρόνια σε χωριό της Εύβοιας κατά τη διάρκεια ανασκαφών από ελληνοβρετανική αρχαιολογική αποστολή, είναι πιθανότατα το αρχαιότερο ένδυμα που έχει ανακαλυφθεί μέχρι σήμερα στην Ευρώπη, σύμφωνα με τη γνώμη των Ελλήνων ειδικών που ολοκληρώνουν τη συντήρησή του.

1. **Εξωγλωσσικό πλαίσιο:** η γνώση του κόσμου που είναι απαραίτητη για την ερμηνεία του μηνύματος.

2. **Γλωσσικό πλαίσιο:** το τμήμα του λόγου μέσα στο οποίο εμφανίζεται ένα γλωσσικό στοιχείο.

Χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες εκφράσεις (π.χ. *όπως ανακοίνωσε, όπως ανέφερε, όπως ισχυρίζεται, σύμφωνα με τη γνώμη κτλ.*) και τα στοιχεία στίξης που χρειάζονται, να γράψετε σε οκτώ περίπου στίχους μια αθλητική είδηση, την οποία υποτίθεται ότι σχολιάζει πρώτα ο προπονητής της νικήτριας ομάδας και έπειτα ο προπονητής της ηττημένης.

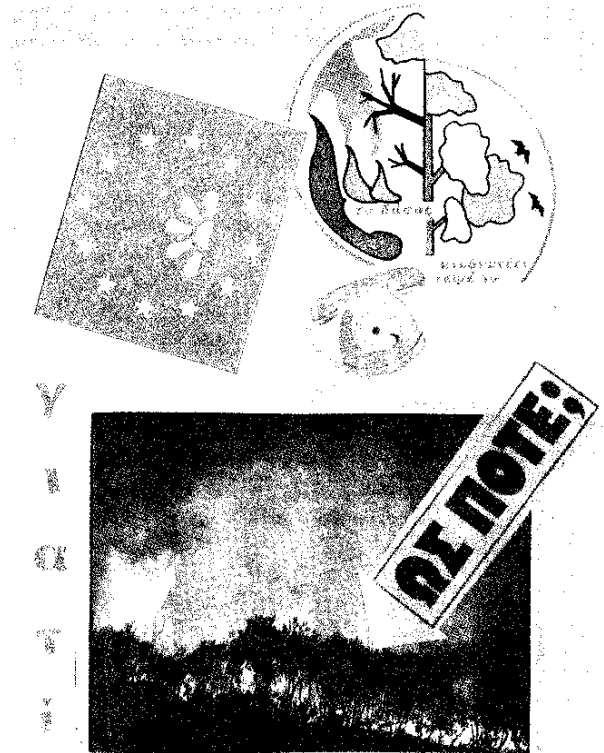
4. Διαπλοκή του γεγονότος με το σχόλιο στην είδηση

Το σχόλιο του δημοσιογράφου ορισμένες φορές συνυφάνεται με την ανακοίνωση του γεγονότος, πράγμα που μπορεί να παραπλανήσει τον αναγνώστη και να θεωρήσει τη γνώμη του δημοσιογράφου ως εξακριβωμένο γεγονός.

Να διαβάσετε τα παρακάτω αποσπάσματα από ειδήσεις, να εντοπίσετε τα σχόλια και να βρείτε ποιος σχολιάζει κάθε φορά. Σε ποια είδηση παρουσιάζεται το σχόλιο χωριστά από την ανακοίνωση του γεγονότος, και επομένως είναι ευδιάκριτο, και σε ποια συμβαίνει το αντίθετο;

Πυρκαγιά σημαίνει: καταστροφή, ερήμωση, αφανισμό.

1. Από πυρκαγιά που ξέσπασε χθες το απόγευμα στην Πεντέλη κινδύνεψε σοβαρά άλλος ένας εθνικός δρυμός στην Αττική. Η φωτιά ξεκίνησε στις τέσσερις η

ώρα από μια ρεματιά, πίσω από το μοναστήρι του Παντοκράτορα. Έκαψε δέκα στρέμματα πευκοδάσους και απείλησε τα σπίτια της περιοχής.

Άγνωστα παραμένουν ακόμα τα αίτια της πυρκαγιάς, μας είπε ο αστυνομικός διευθυντής της Ν. Αττικής, αλλά οι κάτοικοι μιλούν ανοιχτά για εμπρησμό.

2. Οι εμπρηστές χτύπησαν και πάλι στην Αττική. Αυτή τη φορά στην πευκόφυτη περιοχή Νταού Πεντέλης, με στόχο να κατακάψουν ό,τι είχε απομείνει από τις περσινές και τις προπερσινές πυρκαγιές που είχαν βάλει εκεί. Χτες κινδύνεψαν το μοναστήρι του Παντοκράτορα και ο συνοικισμός. Αυτή τη φορά όμως δεν πέτυχαν και τόσο το σκοπό τους. Το σατανικό σχέδιό τους, χάρη στη γιγαντιαία κινητοποίηση όλων των κρατικών φορέων, δεν ολοκληρώθηκε.

Να γράψετε σε δύο παραγράφους μια είδηση για ένα σημαντικό ή φανταστικό γεγονός (π.χ. για ένα αυτοκινητιστικό ατύχημα). Στην πρώτη παράγραφο να εκθέσετε το γεγονός και στη δεύτερη να παρουσιάσετε τα σχόλιά σας γι' αυτό.

Να συζητήσετε το παρακάτω απόσπασμα από το βιβλίο του UBERTO ECCO «Η Σημειολογία στην καθημερινή ζωή»:

Καλή είδηση για μένα είναι αυτή που ξεχωρίζει τα γεγονότα από τις αξίες. Παράδειγμα: «Ένας άνθρωπος χτύπησε ένα σκύλο» (αυτό είναι το γεγονός). Τελεία. «Το συμβάν για μένα είναι δυσάρεστο» (γνώμη που ανήκει στο χώρο των αξιών). Κακή είδηση είναι εκείνη στην οποία γνώμη και έκθεση του γεγονότος μπερδεύονται. Παράδειγμα: «Ένας κακός άνθρωπος χτύπησε έναν κακόμοιρο σκύλο».

Είδαμε ότι μερικές φορές, όταν το σχόλιο του δημοσιογράφου συγχέεται με την ανακοίνωση του γεγονότος, μπορεί να παραπλανηθεί ο αναγνώστης και να θεωρήσει την άποψη του δημοσιογράφου ως εξακριβωμένο γεγονός. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι τα σχόλια που εμπριέχονται σε μια είδηση έχουν οπωσδήποτε αρνητικά αποτελέσματα. Αντίθετα, όταν ο δημοσιογράφος παραθέτει τις διάφορες ερμηνείες που υπάρχουν και εκφράζει τη δική του γνώμη με τρόπο που όλοι να το αντιλαμβάνονται ότι είναι προσωπική, φωτίζει το γεγονός και εξυπηρετεί την αλήθεια: δείχνει ότι σέβεται τον αναγνώστη, αφού δεν του επιβάλλει την άποψή του, αλλά τον αφήνει ελεύθερο να κρίνει μόνος του.

Λεξιλόγιο

(σχετικά με το σχόλιο και την είδηση)

1. Στην παρακάτω φράσεις να προσδιορίσετε τις σημασίες των λέξεων **γεγονός** και **σχόλιο**:

- **Το γεγονός ότι εκείνοι που παρακολουθούν τις ειδήσεις στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο είναι συνήθως και τακτικοί αναγνώστες των εφημερίδων ενισχύει την άποψη ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης βρίσκονται μεταξύ τους σε σχέση μάλλον συμπληρωματική παρά ανταγωνιστική.**
- **Οι ταινίες των επικαίρων αποτελούν εντυπωσιακές μαρτυρίες για τον ιστορικό, γιατί παρουσιάζουν τα γεγονότα σε όλη τους τη δραματικότητα.**
- **Είναι γεγονός ότι στην εποχή μας οι άνθρωποι βομβαρδίζονται από έναν καταίγισμο πληροφοριών.**
- **Η συνθήκη του Λονδίνου (3 Φεβρουαρίου 1830) ανακοινώθηκε από τους πρεσβευτές των Τριών Δυνάμεων στην Υψηλή Πύλη, που βρέθηκε προ τετελεσμένου γεγονότος και αναγκάστηκε να δεχτεί την ανεξαρτησία της Ελλάδας.**
- **Η παράσταση προκάλεσε ευμενή σχόλια.**
- **Πολύτιμα για τη φιλολογική μελέτη των Ομηρικών επών είναι τα πλούσια σχόλια που έγραψε ο αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Ευστάθιος (12ος μ.Χ. αιώνας).**

Σημείωση: Για τις λέξεις αυτές το λεξικό δίνει τις ακόλουθες σημασίες:

γεγονός: α) πράξη που έχει συντελεστεί, συμβάν· π.χ. Η μάχη του Μαραθώνα υπήρξε ένα από τα σπουδαιότερα γεγονότα των ελληνοπερσικών πολέμων· β) πράγμα βέβαιο, αναμφισβήτητο· π.χ. Είναι γεγονός ότι παραιτείται η διοίκηση του συλλόγου· γ) δεδομένο, βάση συλλογισμού ή συμπεράσματος· π.χ. Το γεγονός ότι έχουμε κοινά συμφέροντα επιβάλλει... δ) τετελεσμένο γεγονός: πράξη ή συμβάν που δεν μπορεί να αλλάξει και που είμαστε αναγκασμένοι να το δεχτούμε με ή χωρίς τη θέλησή μας· π.χ. Τον έφερε προ τετελεσμένου γεγονότος.

σχόλιο α) σύντομη ερμηνεία λέξεων και φράσεων ενός κειμένου, ιδιαίτερα κειμένου των αρχαίων συγγραφέων και ποιητών· π.χ. Σχόλια στον Όμηρο· β) κρίση για γεγονότα ή πράξεις· π.χ. Σχόλια του Τύπου για τις δηλώσεις του πρωθυπουργού.

 2. **σχόλια, κριτική, είδηση, γεγονός:** Να συνδυάσετε τις λέξεις με τα κατάλληλα επίθετα και να σχηματίσετε φράσεις· π.χ. *Ένα απροσδόκητο γεγονός τον υποχρέωσε να αναβάλει το ταξίδι του.*

 3. Να κατατάξετε κλιμακωτά από τα ασθενέστερα στα ισχυρότερα τα ακόλουθα συνώνυμα:

- α) εγκρίνω, προσυπογράφω, ενστερνίζομαι
β) πολεμική, αποδοκιμασία, στιγματισμός
γ) έχω τη γνώμη, έχω την εντύπωση, έχω την πεποίθηση

 4. Να προσθέσετε στις παραπάνω ομάδες λέξεων όσα περισσότερα συνώνυμα μπορείτε να βρείτε.

 5. Να βρείτε τα αντώνυμα των λέξεων: υποκειμενικός, μεροληπτικός, προκατειλημμένος, επηρεασμένος, κομματισμένος.

 6. Να συνδυάσετε τα ουσιαστικά **αλήθεια** και **γνώμη** με όσα περισσότερα ρήματα μπορείτε και να σχηματίσετε φράσεις π.χ. *Παραποιώ την αλήθεια.*

 7. Να αντιστοιχίσετε τις δύο στήλες:

προκατάληψη	παράλογος φόβος για το άγνωστο ή το μυστηριώδες.
πρόληψη	έγκυρη, γνώμη ειδικού.
δαισθητικότητα	σχηματισμός κρίσης με βάση κάποια δεδομένα.
απόφθεγμα	προκαταρκτική κρίση.
γνωμάτευση	γνώση αβασάνιστη που προέρχεται από κάποια επίδραση.
εικασία	γνώμη που δε βασίζεται στη λογική, αλλά καθιερώθηκε από την παράδοση.
κριτική (επιστημονική)	ανατιολόγητη κρίση.
καλλιτεχνική	
δογματική γνώμη	εμπεριστατωμένη μελέτη, αιτιολογημένη και αναλυτική κρίση.
πρόκριση	σύντομη κρίση με αναμφισβήτητο κύρος που διατυπώνεται σαν γνωμικό.
προδικάζω	αποφεύγω να εκφέρω αμέσως γνώμη.
επιφυλάσσομαι	προεξοφλώ, κρίνω προκαταβολικά.

 8. Σχηματίστε φράσεις συνδυάζοντας το ΟΣ —υποκείμενο με το ΟΣ— αντικείμενο. Χρησιμοποιήστε τα ρήματα της β' στήλης. Παράδειγμα: *Ο διευθυντής του σχολείου τους ανακοίνωσε τα αποτελέσματα.*

ΟΣ — υποκείμενο	Ρ.Σ.	
	Ρήμα	ΟΣ—αντικείμενο
Ένας φίλος	ειδοποιώ	το μήνυμα
Ο διευθυντής του σχολείου	γνωστοποιώ	το διάγγελμα
Ο Πρωθυπουργός	εξαγγέλλω	το νέο
Η Κυβέρνηση	προαναγγέλλω	η παραγγελία
Το ραδιόφωνο	ανακοινώνω	δελτίο θυέλλης
Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας	μεταδίδω	το δελτίο καιρού
Ο ιστορικός	αφηγούμαι	η ανακοίνωση
Ένας δημοσιογράφος	δημοσιεύω	το συμβάν
Ο τύπος	παρουσιάζω	το γεγονός
Ο μετεωρολόγος	ενημερώνω	η είδηση
Η Εταιρεία Λογοτεχνών	στέλνω	ο πατέρας
		το έγγραφο
Η λυκειάρχισσα		το κοινό
Η διευθύντρια		το αποτέλεσμα

 9. Να επιλέξετε τις κατάλληλες λέξεις από το παρακάτω λεξιλόγιο και να συμπληρώσετε τα κενά:

Φραγμοί, σοβαρές κυρώσεις, κυκλοφορεί, κύριο άρθρο, τηλεοπτικά, επικαιρότητας, χρηματιστηρίου, καθεστώς, ελευθεροτυπίας, λογοκρισία, κυβερνητικές εντολές, σχόλια, ασφυκτικό κλοιό, εμπόλεμη κατάσταση, υπάγεται, ειδήσεις, επισκοπήσεις, έλεγχο, σχολιασμό, ειδικούς, καλλιτεχνική, κριτικής, ελεύθερης γνώμης, δικτατορικά, φρόνημα.

“Ο Τύπος δεν _ πάντοτε υπό _ ελευθερίας. Κατά καιρούς και κατά χώρες επιβάλλονται μεγαλύτεροι ή μικρότεροι _ της _ και η _ είτε σε ειρήνη είτε σε πόλεμο δημιουργεί έναν _ στην έκφρασή της _”. Έτσι συχνά ο Τύπος, ιδίως στα _ καθεστάτα, ούτε το _ του λαού εκφράζει ούτε όλες τις ειδήσεις παρουσιάζει, ούτε τις εκθέτει, όπως πραγματικά έχουν. Και αν καμιά φορά ξεφύγει από τις _ υποβάλλεται σε _”. Όταν μια χώρα βρίσκεται σε _ ο Τύπος _ σε κρατικό _ όχι μόνο ως προς το _ των ειδήσεων, αλλά και στο τι θα αναγραφεί και πώς θα παρουσιαστεί”.

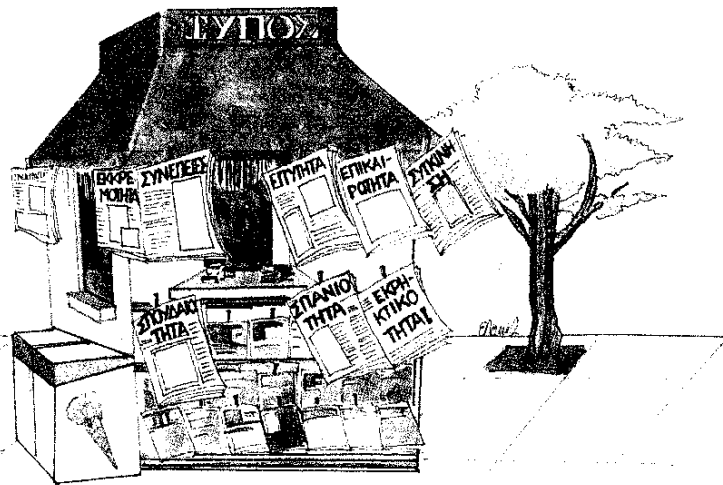
“Έτοι σήμερα οι εφημερίδες περιλαμβάνουν ____, __ για την εσωτερική και εξωτερική πολιτική, __ πάνω στα γεγονότα της __ την κίνηση του __ οικονομικές σελίδες (στις σοβαρότερες εφημερίδες δημοσιεύονται __ για τα οικονομικά προβλήματα από __ επιστήμονες) και άλλες που αναφέρονται στην __ ζωή, τόσο με τη μορφή ειδήσεων, όσο και με την άσκηση __ στα έργα που παίζονται στο θέατρο, στον κινηματογράφο και σε μικρότερη έκταση στα __ προγράμματα”.

✕ Οργάνωση του λόγου

Η χρήση του παραδείγματος στην ανάπτυξη παραγράφου και ευρύτερου κειμένου

Οι δημοσιογράφοι ιεραρχούν τις ειδήσεις ανάλογα με την επικαιρότητά τους (**επικαιρότητα**), ανάλογα με το πόσο κοντά συμβαίνει (**εγγύτητα**), πόσο σημαντικό (**σπουδαιότητα**) και ασυνήθιστο (**σπανιότητα**) είναι το γεγονός που παρουσιάζουν. Ακόμη υπολογίζουν στην ιεράρχησή τους, αν το γεγονός που εκθέτει η είδηση αποτελεί κάποιου είδους σύγκρουση (**εκρηκτικότητα**), αν προκαλεί την αγωνία (**εκκρεμότητα**) ή «το ανθρώπινο ενδιαφέρον» (**συγκίνηση**) και, τέλος, αν έχει σοβαρές επιπτώσεις (**συνέπειες**). Η επικαιρότητα, η εγγύτητα, η σπουδαιότητα, η σπανιότητα, η εκρηκτικότητα, η εκκρεμότητα, η συγκίνηση και οι συνέπειες αποτελούν, όπως λένε, τα διακριτικά στοιχεία, «τα αστέρια της είδησης». Όσα περισσότερα «αστέρια» συγκεντρώνει μια είδηση τόσο πιο σπουδαία είναι.

Να διαβάσετε το παρακάτω απόσπασμα και να πείτε: α) ποιο από τα διακριτικά στοιχεία της είδησης αναλύει ο συγγραφέας, β) ποιά είναι η θεματική περίοδος και ποια η περίοδος κατακλείδα της παραγράφου και γ) με ποιον τρόπο ο συγγραφέας αναπτύσσει τη θεματική περίοδο.

«Η μεγάλη εφημερίδα» του Jean Helion (1950)

Όσο πιο κοντά μας διαδραματίζεται ένα γεγονός, τόσο πιο ενδιαφέρον είναι. Για την αθηναϊκή εφημερίδα η διακοπή του ρεύματος στην Αθήνα είναι η πρώτη είδηση, για τους «Τάιμς της Ν. Υόρκης» δεν είναι ούτε μονόστηλο. Οι δέκα πρόσκοποι που χάθηκαν στην Πάρνηθα είναι για μας σπουδαίο θέμα, ενώ οι εκατό Ινδοί στρατιώτες που χάθηκαν στα Ιμαλάια πάνε κατευθείαν στο καλάθι. Η έδρα της εφημερίδας ή του πρακτορείου ειδήσεων παίζει αποφασιστικό ρόλο στην επιλογή και την ιεράρχηση των ειδήσεων. Για την τοπική εφημερίδα της Καλλιθέας πρώτο θέμα είναι ο θάνατος του δημάρχου της και όχι ο θάνατος του Μπρέζνιεφ. Το δεύτερο, λοιπόν, αστέρι της είδησης είναι η εγγύτητα.

(Χ. Πασαλάρης, *Μια ζωή τίτλοι*)

Τη θεματική περίοδο μπορούμε να τη διασαφηνίσουμε, να την υποστηρίξουμε, να την αναπτύξουμε παρουσιάζοντας τα κατάλληλα παραδείγματα. Τα παραδείγματά μας μπορούμε να τα αντλήσουμε από την καθημερινή ζωή, από την εμπειρία μας, από την ιστορία ή ακόμη και να τα επινοήσουμε. Αυτό που έχει σημασία πάντως είναι να παρουσιάσουμε ένα παράδειγμα που εξυπηρετεί το σκοπό μας, δηλαδή μας βοηθάει να εκθέσουμε με σαφήνεια και πληρότητα την άποψή μας.

Να αναπτύξετε με παραδείγματα σε μια παράγραφο ένα από τα διακριτικά στοιχεία της είδησης. Τα παραδείγματα μπορείτε να τα αντλήσετε από τις εφημερίδες.

Να αναπτύξετε με παραδείγματα την παρακάτω θέση σε μια παράγραφο: «Τα οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας ασκούν μεγάλη επίδραση στο κοινό και ιδιαίτερα στα παιδιά».

Στο συλλογικό έργο «Ιστορία και μέθοδοί της» ο YVES RENOUARD, που έγραψε το κεφάλαιο για την πληροφόρηση και τη μετάδοση των ειδήσεων, υποστηρίζει ότι η πληροφόρηση πρέπει να είναι ταυτόχρονα θετική, πλήρης, ακριβής και γρήγορη, για να γνωστοποιεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα γεγονότα στους ανθρώπους και έτσι να τους επιτρέπει να δράσουν σωστά, έγκαιρα και αποτελεσματικά. Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο συγγραφέας δείχνει τη σημασία που έχει η πληρότητα της πληροφόρησης με ένα ιστορικό παράδειγμα.

Η πληρότητα της πληροφόρησης είναι μια από τις μορφές της ακρίβειάς της. Μπορεί κανείς να δημιουργήσει μια ψεύτικη είδηση με την ίδια ευκολία, είτε ακρωτηριάζοντας την αφήγηση ενός γεγονότος είτε κατασκευάζοντάς το από την αρχή ως το τέλος. Το καλύτερο παράδειγμα για τη σημασία που έχει η πληρότητα μιας είδησης είναι το τηλεγράφημα του Εμς. Πρόκειται για το τηλεγράφημα που έστειλε από το Εμς, το 1870, ο βασιλιάς της Πρωσίας Γουλιέλμος Α΄ στον υπουργό εξωτερικών της χώρας, Βίσμαρκ, για να τον κατατοπίσει σχετικά με τις συζητήσεις που είχε με το Γάλλο πρεσβευτή Μπενεντέτι. Ο Βίσμαρκ δημοσίευσε το τηλεγράφημα, αφού όμως το συνέπυξε και το αλλοίωσε, ώστε να έχει έναν προσβλητικό τόνο για τη Γαλλία. Λέγεται ότι το τηλεγράφημα αυτό υπήρξε η αφορμή, για να κηρύξει η Γαλλία τον πόλεμο εναντίον της Πρωσίας. Ο Γαλλοπρωσικός πόλεμος του 1870-71 θα είχε ίσως βρει μια άλλη αφορμή, για να ξεσπάσει, και ίσως να κατέληγε πάλι στην πρωσική νίκη. Με τις συνθήκες όμως που διαδραματίστηκε το κεφαλαιώδες αυτό γεγονός της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας δεν είναι απίθανο να το προκάλεσε μια ελλιπής και πλαστογραφημένη πληροφόρηση.

(Διασκευή)

Να αναπτύξετε με παραδείγματα από την εμπειρία σας ή από την ιστορία τη θεματική φράση:

Η έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση έχει μεγάλη σημασία για τη ζωή του ανθρώπου.

Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο μια από τις παρακάτω θέσεις χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα ιστορικά παραδείγματα:

*Η διχόνοια είναι η κατάρα της ελληνικής φυλής.
Η Ελλάδα, εξαιτίας της καίριας γεωπολιτικής θέσης της, υπήρξε σταυροδρόμι των λαών.*

Να διαβάσετε το παρακάτω κείμενο και να πείτε: Πώς εξηγείτε τη χρήση τόσο πολλών παραδειγμάτων στο συγκεκριμένο κείμενο; Σε τι αποβλέπει γενικά η χρήση πολλών παραδειγμάτων;

Λειτουργικότητα του λεξιλογίου

Ο αριθμός των λέξεων μιας γλώσσας είναι τόσοσ, ώστε να εξυπηρετούνται οι ανάγκες της συγκεκριμένης κοινότητας που τη χρησιμοποιεί. Από πραχτική άποψη δε μπορούμε να μετρήσουμε τον αριθμό των λέξεων, αφού συνεχώς άλλες γεννιούνται και άλλες πεθαίνουν, θεωρητικά όμως ο αριθμός τους σε μια ιστορική στιγμή είναι πεπερασμένος.

Λειτουργικότητα σημαίνει **οικονομία και επάρκεια**. Γλώσσα με λέξεις άχρηστες για τη συγκεκριμένη γλωσσική κοινότητα θα ήταν αντιοικονομική, αλλά και γλώσσα χωρίς τις απαραίτητες λέξεις δε θα επαρκούσε για τις πραγματικές ανάγκες. Οι ανάγκες μπορεί να αναφέρονται τόσο στο εξωτερικό περιβάλλον, όσο και στις παραδόσεις της συγκεκριμένης κοινωνίας.

Προτού οι αρχαίοι Έλληνες κατέβουν στο Αιγαίο, δεν είχαν λέξεις για τη θάλασσα, τα ψάρια, τα φυτά της Μεσογείου, τις ανέσεις του πολιτισμού. Όταν εγκαταστάθηκαν, δανείστηκαν τις περισσότερες απ' αυτές τις λέξεις από τους παλιότερους κατοίκους, γιατί τώρα χρειαζόνταν να εκφράσουν τις σχετικές έννοιες. Έχει παρατηρηθεί ότι τα εσκιμώικα διαθέτουν πλήθος συνώνυμα και αναλογικά σχετικά με τις μορφές του χιονιού, οι αραβικές γλώσσες διαθέτουν πλήθος συνώνυμα και αναλογικά σχετικά με τη γκαμήλα —μπορούμε να υποθέσουμε ότι σήμερα θα διαθέτουν πολλές λέξεις που αναφέρονται στα αυτοκίνητα πολυτελείας, ίσως δάνεια από τα γαλλικά και τα αγγλικά· μόνον ότι οι λέξεις της τελευταίας κατηγορίας δε θα είναι γνωστές στους αραβικούς πληθυσμούς του Σουδάν ή της Σαχάρας.

Οι παραδόσεις και ο ειδικός τρόπος ζωής που διαμορφώνει μια κοινωνία είναι παράγοντες καθοριστικοί τουλάχιστον όσο και το εξωτερικό περιβάλλον. Τα αγγλικά δε διαθέτουν τόσο πλούσιο λεξιλόγιο σχετικά με το χιόνι όσο τα εσκιμώικα, κι ας μιλιούνται επίσης στον Καναδά και στην Αλάσκα. Στην αρχαία αττική διάλεκτο είχαν δημιουργηθεί πολλοί φιλοσοφικοί, μαθηματικοί, και πολιτικοί όροι, ενώ στην αμέσως επόμενη ελληνιστική περίοδο παρουσιάζονται στα ελληνικά επιστημονικοί όροι, και στο Βυζάντιο δημιουργείται μεγάλος αριθμός λέξεων που εκφράζει λεπτές θεολογικές διακρίσεις και που αργότερα σε μεγάλο βαθμό ξεχάστηκαν, όπως είχαν κιόλας ξεχαστεί οι περισσότεροι επιστημονικοί και φιλοσοφικοί όροι. Στο τέλος του μεσαίωνα, όταν το Βυζάντιο έχασε

την κυριαρχία της θάλασσας, εξαφανίστηκαν από την ελληνική γλώσσα οι περισσότεροι ναυτικοί όροι. Ξαναδημιουργήθηκαν τέτοιοι, πολλοί παρμένοι απ' τα ιταλικά, το 18ο αιώνα, όταν ομιλητές της ελληνικής γλώσσας άρχισαν πάλι να ασχολούνται με τη ναυτιλία. Στις νεότερες ευρωπαϊκές γλώσσες αυξήθηκε το επιστημονικό και το τεχνικό λεξιλόγιο. Στα νέα ελληνικά, εκτός από την εισαγωγή επιστημονικών και τεχνικών όρων ευρύνεται το πολιτικό και το αθλητικό λεξιλόγιο, ιδιαίτερα το λεξιλόγιο του ποδόσφαιρου, μικραίνει όμως το λεξιλόγιο που αναφέρεται στην αγροτική ζωή ή στις πλατύτερες οικονομικές σχέσεις. Από τα παραπάνω ίσως φαίνεται πόσο επιφανειακή είναι η διαβεβαίωση των σχολικών γραμματικών των περισσότερων νεότερων κρατών, ότι «η γλώσσα της χώρας πλουτίστηκε με την τάδε κατηγορία λέξεων, και πάλι ξαναπλουτίστηκε με άλλες λέξεις και από ρυάκι έγινε ποτάμι κτλ. κτλ.».

Κάθε γλώσσα δημιουργεί όσες λέξεις χρειάζονται στη συγκεκριμένη ιστορική στιγμή, και ό,τι άλλο θα ήτανε παράλογο. Οι καινούργιες λέξεις μπορούν να κατασκευαστούν απ' την αρχή, μπορεί να στηριχτούν σε προϋπάρχουσες, μπορεί νάρθουν σα δάνεια από άλλες γλώσσες, ακόμη και σα δάνεια από παλιότερες μορφές της ίδιας γλώσσας, όπως συμβαίνει με τα νέα ελληνικά. Μάλιστα στα νέα ελληνικά έρχονται προπαντός επιστημονικοί όροι από ξένες γλώσσες, όπου δημιουργήθηκαν με βάση αρχαία ελληνικά γλωσσικά στοιχεία (π.χ. 'ακεφαλία, αιμοφιλία, μαγνητόφωνο'). Εφόσον υπάρχει λόγος, προσθέτονται συνώνυμα. «Συνώνυμα» όμως δε σημαίνει λέξεις ταυτόσημες. Οι λέξεις: 'έξυπνος, πονηρός, σπύρτο, σαΐνι, ασιίδα, ράτσα...' δε δηλώνουν ακριβώς το ίδιο πράγμα, γιατί και υπάρχουν. Απόλυτα συνώνυμα, δηλαδή λέξεις ταυτόσημες, είναι σπάνιο φαινόμενο στις φυσικές γλώσσες, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν αντιοικονομικό (πόσες θα μπορούσαμε να βρούμε στην κοινή Νεοελληνική; 'απίδι-αχλάδι, καλαμπόκι-αραποσίτι': ή έστω και μόνο με διαφορά στη μορφή: 'στρόγγυλος-στρογγυλός, ακόμη-ακόμα' δε μιλάμε βέβαια για αντίστοιχες λέξεις που μπορεί να υπάρχουν σε διαφορετικές διαλέκτους: δες «ισόγλωσσα» 5.1.1) Αν υπάρχει λόγος, μπορεί να διαφοροποιηθεί η σημασία ενός από τα συνώνυμα, ώστε να καλύψει νέες ανάγκες. 'Αχρηστες λέξεις απλούστατα πεθαίνουν.

Πρέπει να φτάσει κανείς σε διαστρεβλωμένη αντίληψη της γλωσσικής λειτουργίας, όπως με τη νεοελληνική καθαρεύουσα (7.6.2.1.β), για να θεωρηθεί επιθυμητή η ύπαρξη απόλυτων συνώνυμων, που δε διαφοροποιούν σε τίποτα το νόημα, και αυτό να ονομαστεί «πλούτος» (π.χ. 'μάτιον-ομμάτιον-όμμα-οφθαλμός', 'ψωμίσιον-άρτος', και μάλιστα με αποκλεισμό των μόνων πραγματικών λέξεων: 'μάτι, ψωμί'). Πρόκειται για «πλούτο» που στην πραγματικότητα είναι σαβούρα, βλαβερή επιβάρυνση της μνήμης.

Εφόσον η γλώσσα είναι το κατεξοχή κοινωνικό φαινόμενο, είναι φυσικό η ιδιαιτερότητα μιας κοινωνίας να παρουσιάζεται, να «εγγράφεται» μέσα στη γλώσσα-της. Φυσικά αυτό γίνεται όχι με το βασικό λεξιλόγιο, αλλά με τις ειδικές λέξεις και εκφράσεις, που πρέπει να καλύψουν τις ιδιαίτερες ανάγκες. Προφανώς τέτοιες λέξεις δεν έχουν εύκολη ή δεν έχουν ποτέ ακριβή αντιστοιχία σε άλλη γλώσσα (π.χ. νεοελληνικές λέξεις όπως: 'φιλότιμο, παληκάρι, λεβέντης, κέφι' πώς θα μεταφραστεί στα ελληνικά η γερμανική λέξη 'Gründlichkeit' ή η γαλλική λέξη 'intellectuels';). Έτσι παρουσιασμένη αποχτά νόημα η άποψη των ρομαντικών του 19ου αιώνα, ότι «η γλώσσα εκφράζει το πνεύμα του λαού». Ωστε μια από τις πιο αξιόλογες απασχολήσεις με ξένες γλώσσες είναι η κατανόηση των ειδικών λέξεων που εκφράζουν τις ιδιαίτε-

ρες έννοιες, τα χαρακτηριστικά ενδιαφέροντα και επιτεύγματα της συγκεκριμένης κοινωνίας, και που ίσως δε βρίσκονται στη δική-μας γλώσσα. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την απασχόληση με παλιές γλώσσες, όπως τα αρχαία ελληνικά ή τα λατινικά, όπου δεν υπάρχει η παράλληλη χρησιμότητα που έχει η απασχόληση με σύγχρονες γλώσσες, δηλαδή η επικοινωνία με τους ξένους ομιλητές, η εξυπηρέτηση του τουρισμού ή η ανάγνωση επιστημονικών και τεχνικών βιβλίων.

Ε. Πετρούνιας, *Νεοελληνική γραμματική και συγκριτική ανάλυση*, University Studio Press A.E., Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 56-58.

Θέματα για συζήτηση και έκφραση/έκθεση

(πληροφόρηση, δημοσιογραφία, τύπος)

Να σχολιάσετε τον παρακάτω δημοσιογραφικό ορισμό της είδησης και να προσπαθήσετε να βρείτε ανάλογα παραδείγματα:

*Αν μια χαριτωμένη κυρία βγει στο δρόμο με το σκυλάκι της στην αγκαλιά, αυτό δεν είναι είδηση.
Αν το σκυλάκι δαγκώσει την κυρία, αυτό πάλι δεν είναι είδηση.
Αν όμως η κυρία δαγκώσει το σκυλάκι, αυτό είναι είδηση.*

Να σχολιάσετε τη σημασία του παρακάτω μύθου:

*Ρώτησαν κάποτε ένα μυθικό βασιλιά: — 'Αρχοντα, αν έχανες όλα σου τ' αγαθά, ποιο απ' αυτά τα πέντε θά 'θελες να σου μείνει τελευταίο: η ελευθερία, η υγεία, το χρυσάφι, η σοφία ή η δόξα;
Κι εκείνος αποκρίθηκε: — Οι πληροφορίες! Δώστε μου πληροφορίες και όλα τ' άλλα τα ξαναβρίσκω.*

Παραπληροφόρηση: σκόπιμη διάδοση ψεύτικων ειδήσεων με στόχο να οδηγηθεί η κοινή γνώμη προς ορισμένη κατεύθυνση· π.χ. πληροφορίες για υποτιθέμενη κατάρρευση της οικονομίας.

(Από τα λεξικά)

'Υποπτη φημολογία για μεγάλο σεισμό προκάλεσε υστερία στη Θεσσαλονίκη.

(Από τις εφημερίδες)

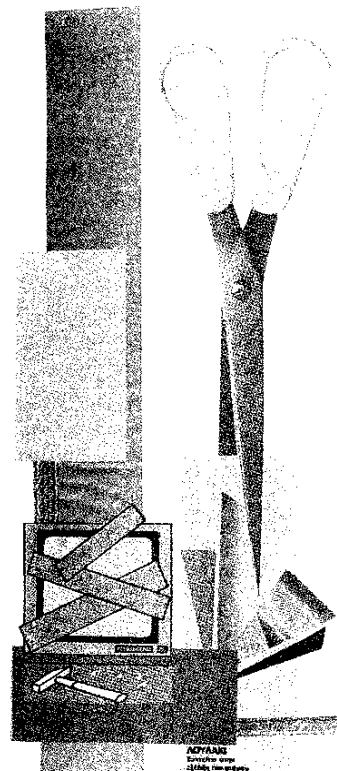
Με βάση τον παραπάνω ορισμό και τη δημοσιογραφική είδηση να συζητήσετε το φαινόμενο της παραπληροφόρησης και να γράψετε μια έκθεση σχετική μ' αυτό: ποιοι παράγοντες συνήθως το προκαλούν και ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειές του; Γιατί ο κόσμος παρασύρεται μερικές φορές από την παραπληροφόρηση;

Ποιες συνέπειες μπορεί να έχει στις προσωπικές μας σχέσεις η διάδοση μιας φήμης που αφορά την ιδιωτική μας ζωή;

Καθημερινά παίρνουμε αλλά και δίνουμε πληροφορίες για διάφορα γεγονότα. Ποια στάση νομίζετε ότι πρέπει να διαμορφώνουμε ως δέκτες των πληροφοριών αυτών και ποια ευθύνη πιστεύετε ότι έχουμε ως πομποί;

Γι' αυτό ακριβώς αγαπώ τη δημοσιογραφία. Και γι' αυτό φοβάμαι τη δημοσιογραφία. Ποιο άλλο επάγγελμα σου επιτρέπει να γράφεις την ιστορία την ίδια ακριβώς τη στιγμή που πραγματώνεται και να είσαι ταυτόχρονα και αυτόπτης μάρτυρας; Η δημοσιογραφία είναι εκπληκτικό και τρομακτικό προνόμιο. Δεν είναι συμπτωματικό το γεγονός ότι αν έχεις επίγνωση του λειτουργημάτων σου, σε βασανίζουν άπειρα συμπλέγματα ανεπάρκειας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι, κάθε φορά που ζω ένα συνταρακτικό περιστατικό ή που έχω μια σημαντική συνάντηση, με πιάνει κάτι σαν αγωνία, ένας φόβος μήπως τα μάτια μου δεν είναι αρκετά, μήπως τ' αυτιά μου δεν είναι αρκετά, μήπως το μυαλό μου δεν είναι αρκετό, για να κοιτάξω, να ακούσω και να καταλάβω, σαν σαράκι φωλιασμένο μέσα στο ξύλο της ιστορίας. Δεν είμαι υπερβολική, ξέρεις, όταν δηλώνω πως σε κάθε επαγγελματική μου εμπειρία αφήνω κομμάτια από την ψυχή μου.

(Οριάντα Φαλάτσι, *Συνάντηση με την Ιστορία*)

«Η δημοσιογραφία είναι εκπληκτικό και τρομακτικό προνόμιο». Με ποια επιχειρήματα υποστηρίζει την άποψη αυτή η Ο. Φαλάτσι; Να συζητήσετε τη σχέση της δημοσιογραφίας με την ιστορία.

Μερικές από τις βασικές αρχές που περιλαμβάνονται στον ηθικό κώδικα των δημοσιογράφων είναι η κοινωνική ευθύνη και η επαγγελματική ακεραιότητα του δημοσιογράφου, ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, ο σεβασμός του δημόσιου συμφέροντος και η δυνατότητα του κοινού να έχει πρόσβαση και συμμετοχή στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

 Να αναλύσετε και να συζητήσετε στην τάξη τις αρχές αυτές.

Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.

(Οικουμενική διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, άρθρο 19)

 Σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στο δικαίωμα για ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης και στο δικαίωμα για ελευθερία της πληροφόρησης και της επικοινωνίας. Προσπαθήστε να διερευνήσετε αυτή τη σχέση.

 Διαβάστε τα παρακάτω αποσπάσματα από εκτεταμένα σχόλια που έχουν ως αφορμές διάφορες ειδήσεις: το απόσπασμα (1) αφορά τη συνάντηση Ρήγκαν-Γκορμπατσώφ στην Ουάσιγκτον στις 8/12/87, το απόσπασμα (2) έναν ποδοσφαιρικό αγώνα για το κύπελο Ελλάδας και το απόσπασμα (3) τα αποτελέσματα των Γενικών Εξετάσεων για την εισαγωγή στα Α.Ε.Ι. κατά το πανεπιστημιακό έτος 1986-87. Στη συνέχεια επιλέξτε και σεις από τον τύπο μια είδηση που σας εντυπωσίασε και σας προβλημάτισε, και σχολιάστε την.

Η πιο
μεγάλη μέρα

(1)

Η συνάντηση των δύο μεγάλων

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ, 12 Δεκεμβρίου.
Του αποσταλμένου μας Στ. Ευσταθιάδη

Ήταν μια ιστορικής σημασίας συνάντηση αυτή του Προέδρου Ρήγκαν με τον Γενικό Γραμματέα Μιχαήλ Γκορμπατσώφ στην Ουάσιγκτον. Αν όχι για κανέναν άλλο λόγο, τουλάχιστον γιατί ανέκοψε την πολιτική που έχει θεοποιήσει την αρχή πως εξοπλισμός και υπερεξοπλισμός σημαίνει ασφάλεια, τη μοναδική μάλιστα εγγύηση για ειρηνική διαβίωση. Ούτε οι εξοπλισμοί σταμάτησαν ούτε οι έρευνες για ακόμη πιο τρομακτικά όπλα διακόπτονται. Αλλά η κατεύθυνση της πολιτικής φιλοσοφίας δείχνει να αλλάζει τώρα. Οι δύο Υπερδυνάμεις άρχισαν να συζητούν όχι για το πώς θα εξισορροπήσουν τα όπλα μαζικής καταστροφής που διαθέτουν, αλλά πώς θα ξεπεράσουν το «σύνδρομο ανασφάλειας» και θα συνεργασθούν σε πλήθος θέματα —στρατιωτικής σημασίας και ασφαλείας, αλλά και οικονομικά, πολιτικά, σχέσεων ανάμεσα σε ανθρώπους και φυσικά για τα τρέχοντα «μεγάλα προβλήματα».

Στην Ουάσιγκτον την περασμένη εβδομάδα οι ηγέτες των δύο Υπερδυνάμεων άρχισαν να εξετάζουν τις σχέσεις τους, το μέλλον των χωρών τους και του υπόλοιπου κόσμου όχι υπό το πρίσμα του εξοπλισμού, αλλά του αφοπλισμού. Θεμέλιο σ' αυτή τη νέα οπτική γωνία, υπό την οποία θα εξετάσουν το πρόβλημα του ελέγχου των όπλων, πυρηνικών και συμβατικών, είναι η Συνθήκη για τους πυραύλους μικρού και μεσαίου βεληνεκούς, που υπέγραψαν στον Λευκό Οίκο την περασμένη Τρίτη ο Ρήγκαν και ο Γκορμπατσώφ. Για πρώτη φορά στη μεταπολεμική ιστορία, μια συμφωνία αφοπλισμού, δε στοχεύει στον έλεγχο της αύξησης κάποιας κατηγορίας όπλων, αλλά στην πλήρη καταστροφή τους, στην εξάλειψή τους. Είναι η ειδοποιός διαφορά αυτής της συμφωνίας από όλες τις άλλες και οπωσδήποτε άνοιξε το δρόμο για την καταστροφή, βήμα προς βήμα και άλλων κατηγοριών όπλων. [...]

«Δεν υπάρχουν κερδισμένοι»

Ποιος βγαίνει κερδισμένος από μια τέτοια διαδικαστική ρύθμιση; Είναι χαρακτηριστικές οι απαντήσεις που έδωσαν οι δύο πλευρές σ' αυτό το κάπως δημαγωγικό ερώτημα. Για τον Γκορμπατσώφ, όπως το δήλωσε και προς τα μέλη του Κογκρέσου που συνάντησε και στους εκδότες των μεγάλων αμερικανικών εφημερίδων, και μόνο η διατύπωση αυτή του ερωτήματος μαρτυρεί ότι «δεν έχουμε αντιληφθεί το νόημα των καιρών, ότι μια τέτοια ερώτηση μαρτυρεί πως μας ξεπέρασαν τα γεγονότα, αφού στην προσπάθεια για αναζήτηση της ειρήνης δεν υπάρχουν χαμένοι και κερδισμένοι. Είμαστε όλοι κερδισμένοι ή όλοι χαμένοι...». Και ο Σουλτς, λίγο πριν από τη θεαματική λήξη της συνάντησης στο Λευκό Οίκο, έδωσε την ίδια περίπου απάντηση προσθέτοντας ενδεικτικά ότι «τα στοιχεία που συνθέτουν τη σημερινή εικόνα του κόσμου βρίσκονται σε μια τέτοια λεπτή ισορροπία που, αν η μία πλευρά προχωρήσει στο ένα και υποχωρήσει στο άλλο, θα ανατραπεί το σύνολο με μοιραίες, νομίζω, συνέπειες, για όλους...».

(2)

Ήρωες προδότες και πάλι ήρωες

Η γλωσσολογία διδάσκει ότι τις λέξεις τις δημιουργεί η ανάγκη να ονομάσουμε πράγματα ή καταστάσεις. Στη γέννησή τους οι λέξεις έχουν μόνο μία σημασία. Όμως, χρησιμοποιούμενες, φορτίζονται σημασιολογικά και με άλλες έννοιες (αρνητικές ή θετικές) που τις διαφοροποιούν λιγότερο ή περισσότερο από την αρχική τους σημασία.

Είναι αλήθεια ότι εμείς στον αθλητικό χώρο έχουμε ιδιαίτερη επίδοση σ' αυτή τη σημασιολογική φόρτιση των λέξεων, μια φόρτιση που συχνά οδηγεί στην υπερβολή ή ακόμη και στην εννοιολογική στρέβλωση.

Αυτό δεν είναι δυσερμήνευτο. Ο αθλητισμός αποτελεί παραδοσιακά μια κοίτη, μέσω της οποίας διοχετεύονται έντονα συναισθήματα, ένας χώρος όπου όλα εκφράζονται με πάθος, αν και (για να βάλουμε τα πράγματα στη θέση τους) αυτή η φραστική υπερβολή δεν αποτελεί αποκλειστικά δικό του χαρακτηριστικό. Το ίδιο δε συμβαίνει, για παράδειγμα, στην πολιτική αλλά και σε άλλους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας; Απλώς ο αθλητισμός δεν αναζητεί προκάλυμμα στην υπερβολή του.

Στον αθλητισμό, και ιδιαίτερα στο ποδόσφαιρο, υπάρχουν δύο κομβικές λέξεις: οι «ήρωες» και οι «προδότες». Αφορούν σχεδόν πάντοτε τα ίδια πρόσωπα. Οι ήρωες του χθες είναι οι προδότες του σήμερα και πάλι οι ήρωες του αύριο. Συχνά ακόμη, ο ένας ή ο άλλος χαρακτηρισμός εξαρτάται από τυχαία γεγονότα. Ο νικητής μπορεί να είναι ήρωας, ο χαμένος προδότης. Οι ενδιάμεσες έννοιες αχρηστεύονται, προσχωρούν στις ακραίες.

Αυτό μας θυμίζει η ατμόσφαιρα που ζούμε αυτές τις μέρες από τους φίλους της ομάδας Α εξαιτίας της απώλειας του κυπέλλου. Πρόκειται όμως για μια ιστορία που έχουμε ακούσει πολλές φορές στο παρελθόν.

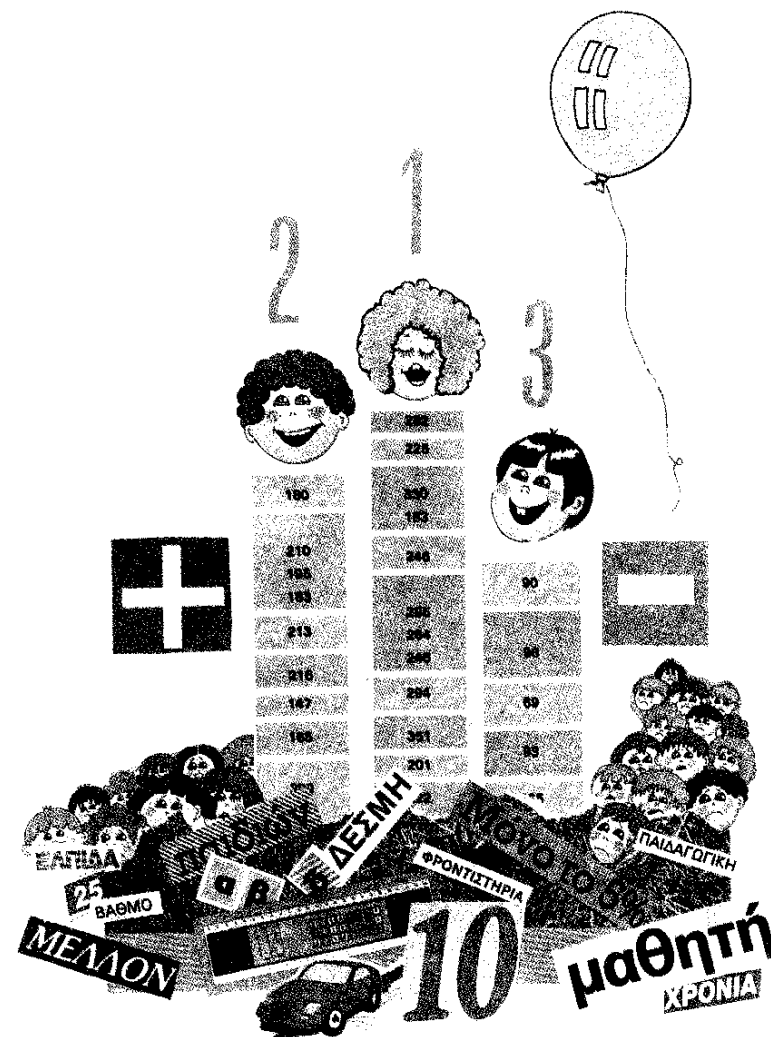
Τη διηγούνται κάθε τόσο οι φίλοι ομάδων όλων των επιπέδων. Στους ίδιους τους αφηγητές κάθε φορά υπάρχει η αίσθηση της μοναδικότητας, στους δέκτες όμως η βεβαιότητα της επανάληψης. Η αλήθεια είναι αναμφισβήτητη: στον τελικό η ομάδα Α πραγματοποίησε εμφάνιση πολύ κατώτερη εκείνης που απαιτούσαν οι περιστάσεις. Όμως αυτοί οι ίδιοι φίλαθλοι που σήμερα δεν θέλουν να αντικρίσουν τους παίκτες και τον προπονητή, είναι οι ίδιοι που θα ξεχνούσαν τα πάντα, θα συγχωρούσαν κάθε ασυνέπεια και θα τους σήκωναν στους ώμους, αν από ένα τυχαίο γεγονός η ομάδα τους ήταν ο τελικός νικητής. Και τότε αυτή την ίδια ιστορία που ακούμε θα μας την διηγούνταν οι οπαδοί του νικημένου. Εκείνοι που ξενύχτησαν πανηγυρίζοντας.

Ειδικά στο επαγγελματικό ποδόσφαιρο, όπου παίκτες και προπονητές έχουν από καιρό αποβάλει το συναίσθημα, οι φίλαθλοι είναι οι μοναδικοί που αρνούνται να δουν τα πράγματα με ορθολογισμό. Είναι οι μοναδικοί που (στη μεγάλη τους πλειονότητα) εξακολουθούν να μαγεύονται από έννοιες, που χρόνια τώρα, λίγο έντεχνα και λίγο αυτοδύναμα έγιναν ιερές. «Η φανέλλα της ομάδας», η «ιστορία της ομάδας» και ο «ηρωικός λαός της ομάδας» βρίσκονται σταθερά πέρα από κάθε αμφισβήτηση. Αυτή η άρνηση για απομυθοποίηση είναι που κάνει κάποιους καλούς ή κακούς επαγγελματίες να φαίνονται «ήρωες» ή «προδότες» κάποιες νεφελώδους έννοιες. Κι ακόμη περισσότερο, είναι αυτή που κάνει να γκρεμίζει όνειρα μια στραβοκλωσιά του οποιουδήποτε.

M. ΒΟΪΤΣΙΔΗΣ

(3)

Δεν υπάρχουν πρώτοι και τελευταίοι

Ο ένας στους τρεις κερδίζει. Έτσι παίχτηκε και φέτος το παιχνίδι. Σε γενικές γραμμές έτσι παίζεται σχεδόν κάθε χρόνο.

Σε κάθε τρία πρόσωπα το ένα χαμογελάει. Στα άλλα δύο καθρεφτίζεται η πικρία. Ο ένας στους τρεις ήταν ο «καλύτερος». Το «αξιοκρατικό» μας σύστημα δεν αφήνει και πολλά περιθώρια επιλογής. Ορίζει τις θέσεις και κάνει την πρόσκληση. Και επιλέγει.

Πώς όμως επιλέγει;

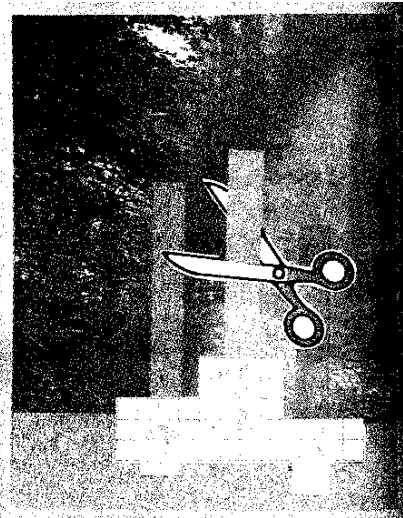
Η απάντηση είναι προ πολλού έτοιμη: «Επιλέγει τους καλύτερους», τους «ικανότερους». Και για την επιλογή αυτή δημιουργεί τις εξετάσεις.

Η λύση των εξετάσεων όμως δεν είναι τίποτα άλλο παρά το άλλοθι εκείνο που χρειάζεται μια κοινωνία, όταν αδυνατεί ή αρνείται να παρέχει την ισότητα σε όλα τα μέλη της. Είναι η ίδια λογική, που στηρίζει την «αξιοκρατία» και το μύθο του ευφυή μαθητή. [...]

Σ' αυτόν τον ξέφρενο ανταγωνισμό μεταξύ των υποψηφίων, που επί το ευπρεπέστερο καλείται άμιλλα, η κατάληψη της πρώτης θέσης σε ένα τμήμα ή μια σχολή δεν αποτελεί επίτευγμα. Ο διαχωρισμός του από τους άλλους δεν καλλιεργεί και πάλι τίποτα άλλο παρά το μύθο του «χαρισματικού ατόμου», που διαθέτει μεγαλύτερες από τους άλλους ικανότητες. Μια λογική που επιπλέον καλλιεργεί τον πρωταθλητισμό και όχι τη μάθηση ή καλύτερα την αξιοποίηση και ανάδειξη των ικανοτήτων του κάθε ατόμου. Η διάκριση αυτή επιτρέπει τη διαιώνιση της αντίληψης εκείνης με την οποία η κοινωνική εκτίμηση δε μετριέται με την προσωπικότητα, το χαρακτήρα, τις ευαισθησίες και τις ικανότητες του κάθε ατόμου, αλλά με τους τίτλους σπουδών, τους βαθμούς, τη θέση και τα πτυχία που κατέχει. [...]

Ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να καταργεί το μύθο των χαρισματικών μαθητών και να μάχεται για ένα σχολείο που να διασφαλίζει την κοινοκτημοσύνη της γνώσης ως αναγκαία συνθήκη της κοινωνικής ισότητας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ

Να διαβάσετε τα κείμενα που ακολουθούν (1, 2, 3) και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

1. α) Τι είναι Τύπος και γιατί ονομάστηκε τέταρτη εξουσία; β) Ποιες είναι οι τρεις εξουσίες; γ) Ποιο σκοπό εξυπηρετεί η διάκριση των εξουσιών;
2. Ποιοι παράγοντες καθόρισαν την εξέλιξη του Τύπου από το 1500 μ.Χ. ως τις μέρες μας;
3. Ποιες είναι οι επιδράσεις του Τύπου στην κοινή γνώμη; Πότε οι επιδράσεις αυτές είναι θετικές και πότε αρνητικές;

1. Τύπος κυρίως λέγεται η τυπογραφία και γενικότερα η δημοσιογραφία στο σύνολό της: το σύνολο των εφημερίδων και περιοδικών μαζί με τους δημοσιογράφους, τους τυπογράφους αλλά και τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται. Προστίθενται σ' αυτά η λειτουργία και η εξουσία που ασκούν στην κοινή γνώμη οι εφημερίδες και τα περιοδικά. Η εξουσία αυτή, που ονομάστηκε από πολλούς τέταρτη εξουσία, ασκεί κυριαρχική επιρροή στην κοινή γνώμη που διαμορφώνεται στη σημερινή της μορφή από τη δημοσιογραφία.

(Από τα λεξικά)

2. Στην ιστορία του Τύπου διακρίνουν τρεις φάσεις: Την **πρώτη** (1500-1789), κατά την οποία ο Τύπος είναι **απολυταρχικός** και στηρίζεται στο δόγμα ότι «η αλήθεια είναι προνόμιο της εξουσίας»: τη **δεύτερη** (1789-1939), κατά την οποία ο Τύπος είναι **φιλελεύθερος** και πρεσβεύει ότι η αλήθεια είναι προϊόν διαλόγου, και την **τρίτη** φάση (1939-), κατά την οποία ο Τύπος είναι **πληροφοριακός** και πιστεύει ότι η αλήθεια βγαίνει από το πλήθος των πληροφοριών.

Είναι αξιοσημείωτο ότι και οι τρεις αυτές μεγάλες φάσεις στην ιστορία του Τύπου συνοδεύονται από ανάλογα άλματα στη βιομηχανία και την τεχνολογία των μαζικών μέσων. Ο αυταρχικός Τύπος λειτουργούσε με τα κινητά μεταλλικά στοιχεία του Γουτεμβέργιου (1440) και με τα επίπεδα χειροκίνητα πιεστήρια: οι εφημερίδες τύπωναν ελάχιστα αντίτυπα και περιείχαν πολύ λίγες ειδήσεις, από τις οποίες οι περισσότερες ήταν ανακοινώσεις της εξουσίας. Ο φιλελεύθερος στηρίχτηκε στο περιστροφικό πιεστήριο του Νέλσον (1851) και αργότερα, στη λινοτυπική μηχανή του Μεργεντάλερ (1885). Οι εφημερίδες τύπωναν περισσότερα φύλλα. Δημοσιεύθηκαν άρθρα, σχόλια, γνώμες και κάπως περισσότερες ειδήσεις. Ο πληροφοριακός Τύπος στηρίχτηκε στις τελειότερες λινοτυπικές μηχανές και σε μεγάλα ταχυπιεστήρια. Σήμερα καλπάζει με τη φωτοστοιχειοθεσία και τα πιεστήρια όφσετ, όπου οι ειδήσεις κατέχουν κυρίαρχη θέση.

(Χ. Πασαλάρης. Μια ζωή τίτλοι. Διασκευή)

3. Ο Τύπος ελέγχει και οδηγεί και το λαό να ελέγχει, άρα οδηγεί το λαό στο να σκέπτεται και να ζει την πολιτική ζωή της δημοκρατίας. Ο Τύπος διαφωτίζει, καθοδηγεί και διαμορφώνει κυριολεκτικά την κοινή γνώμη, αυτή τη διάχυτη δύναμη που έμμεσα ή άμεσα επηρεάζει κατά ένα βαθμό κάθε απόφαση, κάθε κίνηση μέσα στο μηχανισμό της πολιτικής ζωής. Η δύναμη αυτή είναι απέραντη, είναι κυριολεκτικά ακαταμέτρητη. Η εφημερίδα με ένα δημοσίευσμά της κάνει το καλό ή το κακό, όχι μόνο μια φορά, όπως συμβαίνει με τους άλλους ανθρώπους, αλλά τόσες χιλιάδες φορές, όσες χιλιάδες φύλλα της θα πουληθούν και θα διαβαστούν.

(Μ. Στασινόπουλος, Προβλήματα τύπου και δημοσιογραφίας, Εκδ. Ε.Σ.Η.Ε.Α., Αθήνα 1977)

Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη ότι ο Τύπος μπορεί να στηρίξει το δημοκρατικό πολίτευμα; Υποστηρίξτε τη θέση σας με τα κατάλληλα επιχειρήματα και εφόσον συμφωνείτε, δείξτε με ποιες προϋποθέσεις μπορεί ο Τύπος να παίξει αυτό το ρόλο.

1. Ατομική εργασία

- Να παρουσιάσεις το περιοδικό που διαβάζεις συνήθως, περιγράφοντας αναλυτικά την εμφάνισή του (σχήμα, εκτύπωση, εικονογράφηση) και τα περιεχόμενά του (τακτική ύλη, έκτακτη ύλη, συνεργάτες). Να ασκήσεις κριτική στο περιοδικό επισημαίνοντας τα θετικά και τα αρνητικά σημεία του.
- Με βάση την παραπάνω γραπτή εργασία να κάνεις ένα δελτίο με τα στοιχεία του περιοδικού, δηλαδή να γράψεις τον τίτλο, τη συχνότητα της έκδοσης, την τιμή του και το χαρακτηρισμό του περιοδικού ανάλογα με την ύλη του ή το κοινό στο οποίο απευθύνεται. Ο χαρακτηρισμός αυτός συνήθως αναγράφεται στο εξώφυλλο ή στην πρώτη σελίδα του περιοδικού.
- Να συγκεντρώσετε τέλος όλα τα δελτία και να κάνετε στατιστική, για να διαπιστώσετε ποια είναι τα πιο δημοφιλή περιοδικά στην τάξη.

Στις εργασίες σας μπορούν να σας βοηθήσουν τα παρακάτω αποκόμματα από τον Τύπο:

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«**Διαβάζω**». Το τελευταίο τεύχος της δεκαπενθήμερης επιθεώρησης για το βιβλίο είναι αφιερωμένο στα 2.300 χρόνια της Θεσσαλονίκης. Στο πολυσέλιδο αφιέρωμα γράφουν ο Κώστας Πλαστήρας για τη λογοτεχνία επί Τουρκοκρατίας, ο Τόλης Καζαντζής για τα ιστορικά και κοινωνικά δεδομένα και το πνευματικό κλίμα της Θεσσαλονίκης, ο Νίκος Μπακόλας για τους πεζογράφους, ο Γιάννης Καρατζόγλου για τους ποιητές και την ποίηση, ο Ντίνος Χριστιανόπουλος για τα λογοτεχνικά περιοδικά, ο Μανώλης Κανδυλάκης για τα 110 χρόνια ελληνικών εφημερίδων. Το αφιέρωμα συμπληρώνεται με χρονολόγιο των σημαντικότερων σταθμών της ιστορίας της Θεσσαλονίκης. Το αφιέρωμα επιμελήθηκε ο Γιώργος Κορδομενίδης. Στο υπόλοιπο τεύχος, υπάρχει η τακτική ύλη με κριτικές παρουσιάσεις, βιβλιογραφικό δελτίο κλπ.

«**Το δέντρο**» τεύχος 15. Από τα περιεχόμενα: Φίλιππος Ηλιού. Ο Τέλλος Άγρας και ο Εκπαιδευτικός Όμιλος. Τέσσερα γράμματα στο Δημήτρη Γληνό. Γιάννης Ρίτσος: Αντικαταστάσεις. Ανέκδοτα ποιήματα. Σπύρος Πλασκοβίτης: Η πεζογραφία του ήθους. Ντοστογιέφσκι-Κάφκα-Καμύ. Γιώργος Βαρλάμος: Πώς τυπώνεται ένα βιβλίο. Ποιήματα των Τζιμ Μόρισον, Α. Πουλέν και Λεοπόλντ Σενγκόρ. Επίσης, απόσπασμα από το ανέκδοτο μυθιστόρημα του Αλέξανδρου Κοτζιά, ο Πάνος Τιμογιαννάκης γράφει για την ιστορία των Όσκαρ, ο Κωνσταντίνος Τζούμας συζητά με τον Μάνο Τσιλιμίδη, φύλλα που σχολιάζουν την επικαιρότητα και άλλη ύλη.

*«**Τριγώνιο**». Περιοδική έκδοση λόγου και τέχνης. Θεσσαλονίκη, λογοτεχνία και τέχνη. Πρώτο τεύχος. Αφιέρωμα στη ζωή και πνευματική παρουσία της Θεσσαλονίκης με διηγήματα, δοκίμια, άρθρα και ποίηση. Γράφουν πενήντα Θεσσαλονικείς. Περιλαμβάνονται επίσης αναμνηστικές φωτογραφίες και απεικονίσεις μνημείων και έργων τέχνης. Η έκδοση αυτή για τους 23 αιώνες εξέλιξης της Θεσσαλονίκης έχει τίτλο την επωνυμία που φέρει η περιοχή των Τειχών με την Πύλη της «'Αννης της Παλαιολογίνης». (Εκδ. Γιάννη Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη σελ. 272).

* **Εικαστικά**. Μηνιαίο περιοδικό τέχνης, τεύχος Φεβρουαρίου. Με άρθρα και κείμενα των Γ. Μάρκου, Μαρίας Μαραγκού, Μελίτας Εμμανουήλ Γερούση, Μ. Στεφανίδη, Κ. Σταυρόπουλου, Χ. Σαβόπουλου, Κέλλυς Στήριαν, Γ. Πετρή καθώς και συνεντεύξεις της Όπυς Ζούνη και του Γιάννη Γραμματόπουλου. Στις μόνιμες στήλες εξάλλου του περιοδικού φιλοξενούνται κριτικά σημειώματα, εικαστικά νέα, οδηγίες εκθέσεων Ελλάδας και εξωτερικού και περιλήψεις άρθρων στα αγγλικά.

2. Ομαδική εργασία. Έρευνα

- α) Εργαστείτε σε ομάδες και καταγράψτε τα πιο αξιόλογα κατά την κρίση σας περιοδικά που θα βρείτε σε ένα κεντρικό βιβλιοπωλείο ή σε μία βιβλιοθήκη. Η καταγραφή να γίνει σε δελτία παρόμοια με τα προηγούμενα.
- β) Ταξινομήστε ύστερα τα δελτία με δύο τρόπους: α) ανάλογα με την ύλη τους: περιοδικά με εγκυκλοπαιδική ή ποικίλη ύλη, περιοδικά για την πολιτική επικαιρότητα, τις τέχνες, τις επιστήμες, κλαδικά, επαγγελματικά, σατιρικά περιοδικά κτλ., β) ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνονται: περιοδικά που αφορούν όλο τον κόσμο ή κάποιο ειδικό αναγνωστικό κοινό: ορισμένο φύλο, επάγγελμα, κτλ.
- γ) Να παρατηρήσετε και να συγκρίνετε τις γλωσσικές ποικιλίες που χρησιμοποιούνται στα διάφορα περιοδικά σε σχέση με τα περιεχόμενά τους και το κοινό στο οποίο απευθύνονται.
- δ) Να συζητήσετε για τα περιοδικά που απευθύνονται στους νέους: Τι εμφάνιση και τι περιεχόμενο έχουν; Σας ικανοποιούν απόλυτα; Ποια ενδιαφέροντά σας δεν καλύπτουν;

Πώς θα θέλατε ένα περιοδικό που απευθύνεται στους νέους; Αναφερθείτε στην εμφάνισή του, στο είδος, στην ποιότητα και στην οργάνωση της ύλης του.

Συζητήστε για τα κόμικς. Επιμέρους θέματα της συζήτησής σας μπορούν να αποτελέσουν: η αγάπη που δείχνουν τα παιδιά για τα κόμικς (πού οφείλεται κτλ.); η επίδραση που ασκούν τα κόμικς στα παιδιά; τα κόμικς ως επικοινωνιακό μέσο: το περιεχόμενό τους, οι ήρωές τους, η γλώσσα τους, η αφηγηματική τους δυνατότητα; η ταχύτητα διάδοσης των κόμικς —σημειώστε ότι παρουσιάστηκαν πρώτη φορά στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής στα τέλη του 19ου αιώνα και μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα διαδόθηκαν σε όλο τον κόσμο.

